

Ф. О. Нікітіна

Латинська мова

ЛАТИНСЬКА МОВА - одна з найдавніших мов індоєвропейської сім'ї. Належить до групи італ. мов. Нині мертва. За походженням є мовою племені латинів. Розвинулася як писемна від 6 ст. до н. е. на основі говору Рима. Зі зростанням Рим. держави поширилася на весь Апеннін., згодом - Піреней. п-ови, у Пн. Африку, Галлію та ін. В історії літ. Л. м. виділяють кілька періодів. Найдавнішим є давньолітературний, або «архаїчна латинь» (від 240 - прибл. до поч. 1 ст. до н. е.; представники - Плавт, Теренцій). Найвищого розвитку літ. Л. м. досягла у період класич. «золотої латині» (прибл. поч. 1 ст. до н. е. - поч. 1 ст. н. е.), коли були напис. твори Цезаря, Цицерона, Вергілія, Овідія та ін. Наступ. період - «срібна латинь» (поч. 1 ст. - поч. 3 ст.). Найвидатніший представник - Тацит. Для «пізньої латині» (3-7 ст.) характер. розвиток нар.-розмов. мови (нар. латинь), на базі якої згодом виникли романські мови. У період середньовіччя (7-14 ст.) Л. м. у Зх. Європі була мовою науки та катол. церкви. В епоху гуманізму (14-16 ст.) відроджувалися норми «золотої» та «срібної» латині (твори Т. Мора, Еразма Роттердамського, Т. Кампанелли, Дж. Бруно, М. Коперника). До 16 ст. Л. м. існувала як писемна і розмовна мова духівництва, лікарів, учених, як дипломат. мова. До 20 ст. її використовували в багатьох галузях науки й культури. Л. м. написані твори Р. Декарта, Ф. Бекона, Б. Спінози, І. Ньютона, Л. Ейлера, деякі праці М. Ломоносова, в Україні - Г. Сковороди, Ф. Прокоповича, С. Косова, М. Довгалевського та ін. У 16-18 ст. на сх.-слов'ян. землях, зокрема й в Україні, Л. м. викладали у навч. закладах, використовували в діловодстві, дипломат. листуванні (листи Б. Хмельницького) тощо. Багато слів Л. м. стали інтернаціоналізмами, збагатили міжнар. термінологію. Від 20 ст. існує як офіц. мова катол. церкви. Її використовують у ботаніці (опис нових таксонів), у деяких видах документів, а також філології, медицині та юриспруденції. Характерні риси: протиставлення довгих і коротких голосних; наголос спочатку був музичний, згодом - динамічний; за типологією - флективна мова. Кін. 19 - поч. 20 ст. відзначаються

зростанням інтересу до можливості відновлення функцій Л. м., які вона виконувала у 17 – на поч. 19 ст. 1956 у м. Авіньйон (Франція) відбувся конгрес «живої латини» (нині проводять регулярно). 1967 у Римі засн. Академію сприяння лат. освіченості, яка координує дії, пов'язані з використанням і розвитком Л. м. Нею видають низку журналів («Vox Latina», Німеччина; «Latinitas», Ватикан), широко застосовують в Інтернеті. Л. м. викладають у більшості країн Європи, в США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, країнах Лат. Америки, Азії та ін.

Рекомендована література

1. **Соболевский С. И. Грамматика латинского языка. Т. 1-2. Москва, 1947-50;**
2. **Зайцев А. И., Корыхалова Т. П. и др. Латинский язык: Учеб. Ленинград, 1974;**
3. **Маслюк В. П., Оленич Р. М. Латинська мова. Л., 1975;**
4. **Филиппович З. М. Латинский язык. К., 1978;**
5. **Литвинов В. Д., Скорина Л. П. Латинсько-український словник. Тексти. 500 крилатих висловів. К., 1993;**
6. **Литвинов В. Д. Латинсько-український словник. К., 1998;**
7. **Його ж. Довідник з граматики латинської мови. К., 2008;**
8. **Лучканин С. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем: Навч. посіб. К., 2009;**
9. **Його ж. Латинська юридична термінологія і фразеологія: Навч. посіб. К., 2014.**

Бібліографічний опис:

Латинська мова / Ф. О. Нікітіна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. - Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-53405>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).